

**Úvod ku knihám
Rút, Prvá kniha kráľov,
Matúšovo evanjelium**

Stretnutie katechéto, 8.9. 2018

(pripravil Jozef Jančovič)

Spoločná téma kníh
(resp. dôraz na tému kníh):

Vernost' Pánovi

Odchod z Moabu: Rút (=priateľka) zostáva s Noemi a Orfa (=tvrdá šija) sa vracia domov

Kniha Rúť (hebr. *rút*) – midrášsky spis

Miesto v kánone: **zvitok** (hebr. *megillá*) knihy Rúť nasleduje v Septuaginte, Vulgáte a v moderných prekladoch po Knihe sudcov. V hebrejskej Biblii sa zaraďuje medzi päť zvitkov, »megillót«, ktoré sa čítali na hlavné sviatky; **Rúť** sa číta na **sviatok Turíc** (*Pentekostes*), kedy židia ďakujú za úrodu obilia a dar Tóry. Hoci kniha sa obsahovo viaže na dobu sudcov (porov. 1,1), nie je súčasťou *deuteronomistickej histórie*, ktorá siaha od knihy Jozue až po 2 Kr (*Joz-Sdc-1Sam-2Sam-1Kr-2Kr*).

Obsah: Spis podáva príbeh Moabčanky Rúť, ktorá sa po smrti svojho manžela z Betlehema, vystáhovaného do Moabu, vráti do Júdska so svojou svokrou Noemi a neskôr sa vydá za Bóza, príbuzného jej muža, vďaka švagrovskému tzv. **levirátskemu** právu; z ich manželstva sa narodí Obed, ktorý bude starým otcom Dávida. **Dodatok (Rúť 4,18-22) uvádza genealógiu Dávida, paralelnú s rodokmeňom z 1 Krn 2,5-15.**

Dátum vzniku knihy sa diskutuje a zvažuje sa doba vzniku od Dávida (10. stor.) až po Nehemiáša (5. stor. pred Kr.). Dôvody pre neskorší dátum (4. stor. pred Kr.) sú: umiestnenie v hebrejskom kánone medzi neskoré **Spisy** a výskyt **aramejizmov** (poexilový vplyv) ale aj **lit. žáner**. Rodinné zvyky a náuka spisu pochádza z času kráľovstva.

Žáner: je to **povzbudzujúci a poučný midrášsky spis**, ktorého hlavným cieľom je ukázať, ako je odmenená dôvera vkladaná v Boha, ktorého milosrdenstvo sa rozširuje aj na cudzincov (Rút 2,12).

Teológia: Viera v **Božiu prozreteľnosť**, dôraz na **pracovitost'** a **univerzalistický duch** knihy sú trvalým poučením rozprávania. Skutočnosť, že Rút sa pokladá za prastarú matku Dávida, dáva tejto knihe dôležitosť; **Matúšovo evanjelium vložilo Rút do rodokmeňa Krista** (Mt 1,5) nielen kvôli pôvodu ale najmä kvôli **mimoriadnemu spôsobu** ako vdova Rút, Moabčanka získala **potomka** (netypický je tiež prípad Tamary, Rachaby a Betsaby, pričom Mária získa dieťa ako panna).

Akt 1. Problém pre Noemi (*smrť a prázdnota*) - návrat do Betlehemu

<p>Scéna 1. Otvorenie (1,1–5)</p> <p>JEDNANIE (<i>svadobné</i>) Noemi zostane bez manžela a synov v Moabe</p>	<p>Scéna 2. (1,6–19a)</p> <p>Rozhodnutie Rúť pre Noemi: (Trojvrstvový rozhovor na ceste do Betlehema)</p>	<p>Scéna 3. (1,19b–22)</p> <p>Príchod do Betlehemu (Noemi a ženy)</p>
--	--	--

Akt 2. Rúť na žatevnom poli

<p>Scéna 1. Otvorenie (2,1–2)</p> <p><i>Rúť ide zbierať úvodný dialóg</i></p>	<p>Scéna 2. (2,3-18)</p> <p>STRETNUTIE Rúť a Bóza NA ŽATEVNOM POLI (Rúť kľáčí pred Bózom)</p>	<p>Scéna 3. (2,19–23)</p> <p><i>Vysvetľujúci dialóg</i></p>
---	--	---

Akt 3. Rúť na humne

<p>Scéna 1. Otvorenie (3,1–5)</p> <p><i>Noemi odhaľuje plán Úvodný dialóg</i></p>	<p>Scéna 2. (3, 6–15)</p> <p>STRETNUTIE Rúť a Bóza NA HUMNE (Rúť leží pri nohách Bóza)</p>	<p>Scéna 3. (3, 16–18)</p> <p><i>Vysvetľujúci dialóg</i></p>
---	---	--

Akt 4. Riešenie pre Noemi (*život a plnosť*) v Betleheme

<p>Scéna 1. Otvorenie (4,1–2)</p> <p>JEDNANIE v bráne</p>	<p>Scéna 2. (4,3-12)</p> <p>Rozhodnutie Bóza pre Noemi a Rúť (Trojvrstvový rozhovor v bráne v Betleheme)</p>	<p>Scéna 3. (4,13-17)</p> <p>Pôrod v Betleheme (Noemi a ženy)</p>
--	---	--

Zvyky zo Zákona

Mojžišov zákon dovoľoval chudobným **paberkovat'**, čo spadlo zo snopov za žencami (Lv 19,19; 23,22; Dt 24,19) podobne aj vo vinohrade; Bózovo povolenie pre Rút je však veľkým prejavom priazne.

Status Bóza ako **vykupiteľ'a** (hebr. *go 'el*) Elimelecha, či Machlona kombinuje dva rozličné zvyky: 1) *go 'el* mal povinnosť (Lv 25,23-25.47-49) zamedziť **scudzeniu** otcovského majetku, mal teda vykúpiť naspäť pole, ktoré patrilo Rút (4,4); 2) zákon **levirátu** (Dt 25,5-10) požadoval, aby si vzal vdovu za manželku brat alebo príbuzný jej manžela a vzbudil mu tak potomstvo. Bóz však nebol najbližší príbuzný, *go 'el* bol iný príbuzný.

»**Rozostri okraj svojho plášť'a**« (Rút 3,9) - Rút žiada Bóza, svojho *go 'el*-a, aby si ju vzal za ženu (porov. Dt 23,1; 27,20; Ez 16,8).

Rút 4,7 Od starodávna bolo v Izraeli (zvykom) pri kupovaní alebo pri zámene vecí, aby bola celá záležitosť pevná, že jeden si vyzul obuv a podal ju druhému. To bolo ako potvrdenie v Izraeli.

Zobutie obuvi (Rút 4, 7-8)

Zvyk uvedený v Dt 25,7-10 má iný zmysel: *Ak si nebude chcieť vziať ženu svojho brata za manželku, ako je podľa zákona povinný, nech žena ide k mestskej bráne, nech sa obráti na starších mesta a nech povie: “Brat môjho muža nechce oživiť meno svojho brata v Izraeli, nechce si ma vziať za manželku.”* ⁸ Starší ho dajú predvolať a opýtajú sa ho. Ak povie: “Nechcem ju za manželku,” ⁹ **žena k nemu pristúpi, zobuje mu obuv z nohy**, napľuje mu do tváre a povie: “Tak nech sa stane mužovi, ktorý nechce postaviť dom svojmu bratovi!” ¹⁰ A jeho meno nech je v Izraeli: *dom zobutého!*. Gestom zobutia sa prejavuje opovrhnutie mužom, ktorý nechce splniť levirátsky zákon.

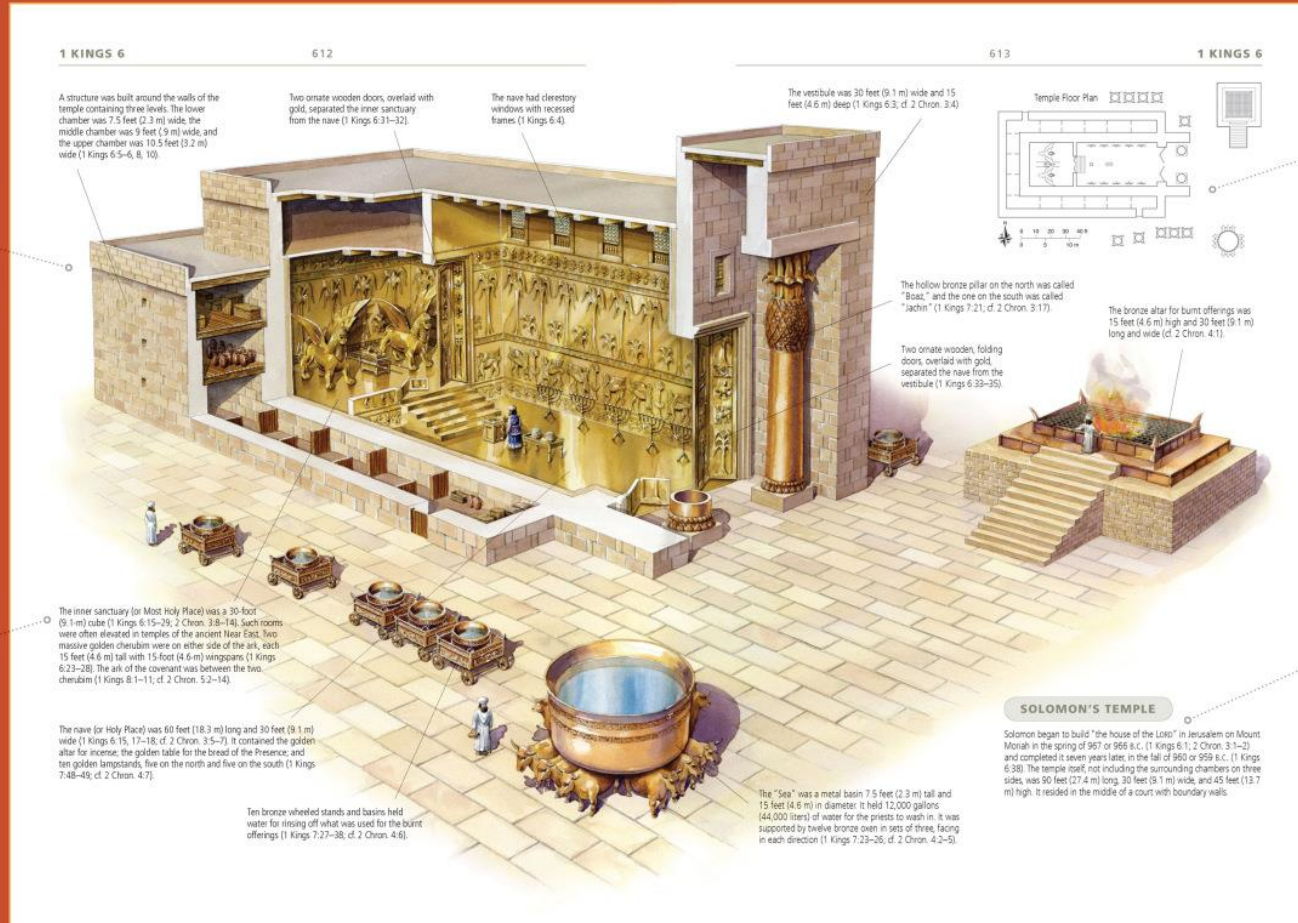
V Knihe Rút *gesto zobutia* iba potvrdí **zmluvu o výmene**.

Obuv bola v staroveku symbolom vlastníckeho práva. Keď si vlastník sandále vyzuje a podá ich kupcovi, odovzdáva mu tým svoje právo.

Položiť nohu na pole alebo hodiť naň svoju sandálu znamená ujať sa vlastníctva poľa (Ž 60,10; Ž 108,10 dosl. preklad: *Moab je nádrž, v ktorej sa kúpavam. Na Idumeu hodím svoju sandálu, nad Filištínskym víťazne zajasám*).

Šalamúnov chrám 960-586 pred Kr.

► Illustration of Solomon's Temple

Over 48 all-new illustrations were developed exclusively for the ESV Study Bible. Created by the world's leading biblical archaeologists in partnership with a renowned architectural illustration firm, these drawings set a new standard for accuracy and beauty.

Concise captions describe each aspect of the illustration, including biblical references, measurements, and function.

A precisely rendered top-down view is included for most illustrations, showing exact measurements and the direction that the structure faced.

A summary caption provides an overview of the illustration, along with a concise description of where the places and events shown in the illustration are located in the Bible.

Knihy kráľov - ~ykil'm.

a ich miesto v kánone

Historické knihy 1 a 2 Kr tvorili pôvodne jeden spis (Sam a Kr boli rozdelené pri gr. preklade SZ Septuaginta /LXX/), obsahovo súvisia s *kráľovstvom* (monarchiou). Vulgáta označila Sam a Kr ako **1.-4. kniha kráľov**: tak obsahujú dejiny od Samuela, posledného sudcu, ktorý pomazal prvého i druhého izraelského kráľa (Šaula a Dávida) až po zániku kráľovského Jeruzalema v r. 586 pred Kr., resp. omilostenie *Joachina v zajatí v r. 562*).

V **hebrejskom kánone** patria Sam a Kr spolu s **Joz** a **Sdc** do **prvých**, resp. **skorších prorokov**. Tieto knihy sú súčasťou tzv. **Dtr** - **deuteronomistického diela** (**Dt-Joz-Sdc-Sam-Kr**). Jeho cieľom je **konsolidácia exilového a poexilového židovstva**. Podľa Norberta Lohfinka sú v Sam a Kr dejiny „bilancovaním po katastrofe“.

Zámer kníh Kr: poukázat na *vernosť Pána Boha svojej zmluve, potom čo Izrael odmietol Pánovo vedenie a počúvanie jeho slova*. Po príchode hrozby, ktorá bola v prípade porušenia zmluvy ohlásená, skúmajú svätopisci kníh Kr *ako môže Boh darovať Izraelu nový začiatok?*

„Prorocky čítané dejiny“ v 1 a 2 Kr súvisia so **deuteronomistickou dejinnou schémou**, ktorá bola **Sdc** uplatnená pri veľkých sudcoch.

Je založená na *teórii odplaty*: *za hriech trest, za dobro požehnanie*:

- 1) **hriech Božieho ľudu** (modloslužba)
- 2) **trest** od **Pána** (v podobe agresie cudzieho národa, v Severnom izraelskom kráľovstve to boli Asýrčania v r. 722 pred Kr. a v južnom judskom zasa Babylončania v roku 586 před Kr.)
- 3) **pokánie ľudu** (návrat k Bohu cez uznanie hriechu a jeho oplakávanie)
- 4) **Pán** vzbudí **záchrancu**, ktorý nastolí obdobie pokoja

Ak schéma platila v Sdc, platí aj po modloslužbe severného a južného kráľovstva (bod 1) a agresii cudzích národov (bod 2). Teraz sa čaká **pokánie** ľudu (bod 3), ktoré vzbudí **spásu** od Pána (bod 4).

Vznik a charakter kníh

V knihách sa dajú nájsť väčšie či menšie samostatné texty, ktoré pochádzajú z rôznych období a majú za sebou vlastné dejiny tradície i redakcie. *Tieto knihy boli zostavené v 6. stor. pred Kr. a obsahujú pomerne málo neskorších doplnkov.* Počíta sa, že posledná redakcia kníh mohla byť dielom 4. stor. pred Kr. (350-300).

Spomedzi starobyklých **prameňov Sam-Kr** možno menovať:

Kniha letopisov Šalamúna (שְׁלֹמֹה וְדָבָר 1 Kr 11,41); **Letopisy judských kráľov** (הַיְמִים לְמֶלֶכִי יְהוּדָה) 1 Kr 14,29), **Letopisy izraelských kráľov** (1 Kr 14,19) a pôvodne samostatné texty:

- **dejiny Samuela** (1Sam 1,1–3,21);
- **príbehy Eliáša a Elizea** (1 Kr 17–19.21; 2 Kr 1–8);
- **rozprávanie o Izaiášovi** (2 Kr 18,13–20,19).

Literárne žánre a literárne formy kníh

- **modlitba** kráľa Šalamúna pri otvorení chrámu (1 Kr 8,22-53);
- **antietiológia** (podanie o príčine) o nepravom kulte v Dane (1 Kr 12,33-13,10);
- 2 Kr 16,7-9. **10-16** je časť z **chrámovej kroniky**, pretože podáva detaily ohľadom kultu
- zničenie chrámu v 2Kr 25, výstavba v 1Kr 6-7. Zápisy sú z kňazských kruhov.
- **jednoduchá legenda** (v zmysle lat. *to, čo sa má čítať*) o **prorokovi**, je zbavená morálnych kategórii (2 Kr 4,1-7 prorok rozmnoží olej vdove, nemá však nejaké zásluhy oproti iným vdovám, 2 Kr 2,24nn - krutý príbeh o úcte k prorokovi
- **umelecky rozvinuté podanie o prorokovi** z literárneho hľadiska. Napr. 2Kr 4,8-37, kde nájdeme charakterový popis postáv, okolnosti spoznania a motívy konania.
- svätý vstúpi aj na politické pole (napr. sv. Jana z Arku). Pozorujeme, že nejaký historický prvok sa odráža v politickom zásahu. **Politická legenda** keď Elizeus zasiahne v prospech izraelského kráľa v Dotane (2Kr 6,8-23), a tiež v Samárii (6,32-7,2), v 2Kr 13,14 nazvaný: *môj otec, voz Izraela a jeho kočiš!*
- správa o vojnovom ťažení Jozafáta a Achaba (1 Kr 22,1-40).
- **naplnenie prorockého slova** ako názorné **ukážky prorockej náuky**. *Príklad: 2 Kr 20,12-19* je textom o splnení prorockého slova, niet tu zázraku iba slova, ktoré sa splní, je dostatočnou príčinou, aby sa skutočnosť udiala.

Päť prvkov schémy prezentujúcej kráľov (u júdskych kráľov **sedem)**

1/ **meno** kráľa, **meno** jeho otca

1a/ **u júdskych** kráľov aj **meno** ich **matky** (z dôvodu dávidovskej mesiášskej línie)

2/ **synchrónny údaj** o kráľovi v druhom kráľovstve (u júdskych kráľov údaj o izraelskom kráľovi, pri izr. naopak).

3/ **vek** pri nástupe za kráľa a **počet rokov** jeho vlády,

4/ nejaký dôležitý **čin** alebo odvolávka na **iné činy** opísané v nejakom **inom prameni** (letopisy)

4a/ **pri júdskom kráľovi** aj **miesto pochovania**,

5/ záverečné **morálne posúdenie** náboženského a spoločenského správania kráľa.

Teologické poslanstvo

Deuteronomistická história – Izrael má ísť cestami života s pohľadom upretým na Boha, ktorý pôsobí v dejinách.

Knihy Dtr vyzývajú k obráteniu k Bohu a k novému Bohom darovanému začiatku.

Ideálom je: jeden Boh, jeden ľud, jeden kráľ, jeden kult.

Základné *prejavy Božej milosti* vo vzťahu k jeho národu sú: **ľud** (národ) a **krajina**.

Oba národy v národných katastrofách v rokoch 722 a 586 pred Kr. utrpeli porážku.

Privilégium, ktoré dal Boh svojmu ľudu, spočíva v tom, že s ním uzavrel *zmluvu* a tá trvá aj po zničení **krajiny** a zajatí **ľudu**.

Kráľovstvo

V 1 Sam - 2Kr hrá **kráľovstvo** *centrálnu roľu*. Aj keď vzniklo napriek Pánovi (1 Sam 8 - protimonarchistická verzia) a v konzervatívnych kruhoch bolo ešte dlho odmietané, bolo však Božím darom (promonarchistická verzia v 1 Sam 9 a v 1 Sam 11) a vďaka Božiemu miláčikovi Dávidovi potvrdené a spojené s veľkými úlohami a prísľubmi (Nátanovo proroctvo - 2 Sam 7).

Kráľovstvo Izraela malo zvláštnym spôsobom reprezentovať zmluvu a vyvolenie Pánom, nedosiahlo svoje poslanie, **nastala v ňom skaza a stratilo posvätný charakter**. Preto zásluhou mizne - v rokoch 722 resp. 586 - z javiska dejín.

V nasledujúcich storočiach sa viaže na kráľovstvo nádeje na mesiášskeho kráľa-zachráncu, Spasiteľa, ktorý je vo viere novozákonného ľudu nečakaným spôsobom stelesnené v postave Ježiša z Nazareta, ktorý má titul hebr. **Mašiách**, aram. **Mešicha**, gr. **Christos** (čiže **pomazaný kráľ**).

Hriech kráľov spočíval v tom, že sa stavali na miesto Pána, miesto aby boli spolupracovníkmi Boha na záchranu ľudu. A to všetci králi počínajúc Šaulom, ktorý bol Bohom odvrhnutý, až po posledného kráľa Sedekiáša. **Kritériom hodnotenia kráľov v deuteronomistických dejinách je dokonalá poslušnosť voči Bohu**. Iným kritickým momentom je ich vzťah k chrámu a náležitému kultu v Jeruzaleme. Kráľovstvo sa v oboch týchto bodoch previnilo a zavinilo tak zánik národa i stratu zeme. Bezúspešne nabádali proroci kráľov k poslušnosti voči Bohu, jeho slovu a zákonu. Už zlyhanie Saula na začiatku kráľovstva akosi dopredu programuje zlyhanie ďalších kráľov.

Výnimku tvoria iba niektorí králi - s výhradami sú chválení judskí králi **Aza, Jozafát, Joas, Amaziáš, Azariáš a Jotam**. Neobmedzenú chválu si zasluhujú iba reformní judskí králi: **Ezechiáš a Joziáš**, ich zbožnosť nemohla zadržať bezbožnosti a previnenia Izraela.

Sion a chrámový kult

Zároveň s Dávidom si Boh vyvolil i nové miesto pre svoj nový zásah do dejín spásy: Jeruzalem/Sion (hebr. *cijjon* – **pevnosť** pôvodných *Jevuzejcov*, ktorú dobyl Dávid).

Božie slovo a náuka prorokov

Hlásatelia Božieho slova a zároveň napomínajúci kazatelia pri dodržiavaní zákona sú v dtr. dejinách najmä proroci. V deuteronomistických dejinách se hovorí o mnohých prorokoch (väčšinou nepíšucích): **Samuel** (1 Sam), **Nátan**, **Gad** (2 Sam), **Ahiáš** zo Šíla (1 Kr 11; 14), **Micheáš syn Jimlov** (1 Kr 22), **Eliáš** a **Elizeus** (1. a 2. Kr). Ďalej prorokyňa **Chulda** (2 Kr 22), **Izaiáš** (2 Kr 19-20). Zvlášť v severnej ríši hrali proroci dôležitú politickú roľu, keď proti kráľovskej zvoli hájili práva Pána (porov. príbehy Eliáša a Elizea).

Kráľ Šalamún (hmo{v. š^elomó) v 1 Kr

3–11

Je predstavený ako kráľ:

- **zbožný** (prosí o počúvajúce srdce v 1 Kr 3,9; 2 Krn 1,7-10 a nato prináša množstvo obetí);
- **spravodlivý** (rozsúdil prípad dvoch žien 1 Kr 3,16-28);
- **múdry** (1 Kr 5 ¹² Povedal tritisíc prísloví a piesní mal tisíc a päť. ¹³ Hovoril o stromoch, od libanonského cédru až po yzop, ktorý vyrastá z múru, hovoril tiež o zvieratách, o vtákoch, o plazoch a o rybách);
- **zručný** ako stavitel' chrámu a kráľovského paláca v Jeruzaleme (1 Kr 6-9)
- **bohatý** (1 Kr 10 návšteva kráľovnej zo Sáby a následný opis bohatstva)
- **utláčajúci ľud** (daňami a nútenými prácami) a
- **nedôsledný v zbožnosti** a tolerujúci iných bohov (1 Kr 11)

1Kr 3,16-28

1 Kr 3,26:...žena, ktorej syn bol živý, povedala kráľovi, lebo sa pohlo jej **vnútro** nad vlastným synom (**Hn" B.-I[; h'ym,x]r:**

Wrm.k.nI-yKi): "S dovolením, pane! Dajte jej živé dieťa, a

Šalamún – ideálny autor múdroslovia

V neskoršej biblickej tradícii sa múdry kráľ Šalamún stal **ideálny autor múdroslovnej literatúry** (pripisuje sa mu „autorstvo“ kníh **Prís, Kaz, Pies a Múd** a dvoch žalmov **Ž 72; 127**).

1 Kr hovorí o jeho múdrosti, nádhere stavieb - jeruzalemského chrámu a paláca, o rozsiahlom bohatstve. Slávna epocha však už nemá výbojného ducha Dávidovho kráľovstva: všetko sa konzervuje, organizuje a najmä využíva. Medzi dvoma časťami národa sa tvorí opozícia a po Šalamúnovej smrti v r. 931 pred Kr. sa jednotné kráľovstvo rozdelí: 10 severných kmeňov sa oddelí a zaťaží ich náboženská schizma (1 Kr 12–13).

Kráľ Jeroboam *1Kr 12,33-13,10*

Jeroboam otvára kult v Beteli, ustanoví v **15. deň ôsmeho mesiaca sviatok** (hebr. *hag*;) je to obdoba ***chag sukkót*** - sviatku Stánkov, najdôležitejšieho z troch židovských sviatkov spojených s púťou do Jeruzalema, slávil sa 15. dňa siedmeho mesiaca *tišri*. Ako Jeroboam vyšiel v Beteli na oltár obetovať kadidlo, vtom prichádza Boží muž z Judska.

Zasvätenia oltárov máme aj inde v Biblii (Lv; 1-2 Krn; 2 Sam 24), pri ktorých sa obľuba Boha k danému oltáru preukáže zostúpením ***Božieho ohňa*** (hebr. '*eš 'elohím*) 1 Kr 18,38; porov. aj Nm 11,1.3.

V Beteli však tento oheň nezostúpi, ale príde ***Boží muž*** (hebr. '*iš 'elohím* - nepatrná zmena '*iš* oproti '*eš*), prorok, ktorý ohlásí zánik miesta a ktorý po nedodržaní Pánových pokynov zomrie potom, čo sa nechal pozvať iným prorokom, ktorý chcel asi prekaziť jeho proroctvo (zabil ho lev, no neroztrhal ho, ale bol pochovaný v pokoji do hrobu; trest bol zmiernený).

Táto kritika proti Betelu je doslova zvratom *posvätného slova* zaznievajúceho o mieste, ktoré si vyvolil Pán, tu je to však slovo odsúdenia (proroctvo trestu).

**Prorok Eliáš
pri potoku Karit**

Prorok **Eliáš** (1Kr 17-2 Kr 2)

Eliáš je prorok *monoteizmu* (vyhral súboj nad Bálovými prorokmi na Karmeli 1Kr 18, potom uniká pred Jezabel na vrch Horeb 1Kr 19 a následne potom povolá **Elizea**, proroka *Božej prozreteľnosti*; svoj život končí odchodom k Bohu v 2 Kr 2)

V kontexte **sucha** (tri a pol roka neprší, ak len na Božie slovo) dokáže Izraelitom a kráľovi Achabovi, že nie Bál uctievaný Achabom a Jezabel, ako boh búrky a úrody ale **Pán, Boh Izraela je opravdivým Pánom stvorenia a dejín**. Eliáš má črty Mojžiša a v Lukášovi má aj Ježiš črty Eliáša... Eliáš (v židovskej tradícii dodnes asistuje pri obriezke; pripraví mu 4. kalich pri paschálnej večeri) bol prorok očakávaný pred príchodom Mesiáša; Ján Krstiteľ mal v **Mk a Mt** črty očakávaného Eliáša.

Mojžiš	Eliáš	Eliáš/Ježiš
<ul style="list-style-type: none"> - Útek pred kráľom (Ex 2,15) - Zázračné nasýtenie chlebom a mäsom (Ex 16, Nm 11) - Pobyt v cudzej krajine (Ex 2,16-22) - Na Pánovo slovo sa vracajú domov vyzvať kráľa a prebudiť vieru ľudu (Ex 3-4) - Stavba oltára z 12 kameňov (Ex 24) - Mojžiš prosí za ľud (Ex 32,11-13) - putovanie na Sinaj a teofánia (Ex 33) - náhrada Mojžiša Jozuom (Dt 34,9; Nm 27,12-23) - Mojžiš končí pozemskú púť v Zajordánsku (Dt 34,48n) 	<ul style="list-style-type: none"> - Útek pred kráľom (1Kr 17,2n) - zázračné nasýtenie chlebom a mäsom (1Kr 17) - Pobyt v cudzej krajine (1Kr 17,8-24) - Na Pánovo slovo sa vracajú domov vyzvať kráľa a prebudiť vieru ľudu (1Kr 18) - stavba oltára z 12 kameňov (1Kr 18) - Eliáš prosí za ľud (1 Kr 18,36-37) - putovanie na Sinaj a teofánia (1Kr 19) - náhrada Eliáša Elizeom (2Kr 2,1n) - Eliáš je vzatý zo zeme v Zajordánsku (2Kr 2,1-12) 	<ul style="list-style-type: none"> <i>vzkriesenie v Sarepte (1Kr 17,10n)- vzkriesenie naimského chlapca (Lk 7,12n)</i> <i>- prechod Eliáša cez Jordán a odchod (2 Kr 2,8)- pri premenení Ježiš hovorí o odchode v Jeruzaleme (Lk 9,31)</i> <i>- povolanie Elizea (1Kr 19) - nárok v nasledovaní Ježiša, ruka na pluhu (9,61-62)</i> <i>- odchod Eliáša do neba (2 Kr2) - odchod Ježiša do neba (Lk 24,50-53; Sk 1,9-11)</i> <i>- odovzdanie ducha Elizeovi (2Kr 2,9.15) - zoslanie Ducha apoštolom (Sk 2)</i>

Prorok Eliáš a povolanie Elizea (1Kr 19,19-21)

¹⁹ Keď odtiaľ odišiel, našiel Elizea, Safatovho syna, ako práve oral.

Dvanásť **záprahov volov** mal pred sebou, on bol pri dvanástom.

Eliáš prešiel popri ňom a hodil naň **SVOJ PLÁŠŤ**.

²⁰ On zanechal voly, **bežal ZA Eliášom** a povedal:

„Dovoľ, aby som pobožkal svojho otca a matku, potom **pôjdem ZA tebou!**“

Odvetil mu: **%l' ytiyfi['-hm, yKi bWv %IE**

“Chod', **vrát'** sa, ved' čože som ti urobil?

(*Iný preklad: Chod' a vrát' sa, ved' vieš, čo som ti urobil!*) “

²¹ **Odvrátil** sa od neho, vzal **záprah volov**, zabil ich, na jarme volov uvaril mäso a dal ho ľuďom jesť.

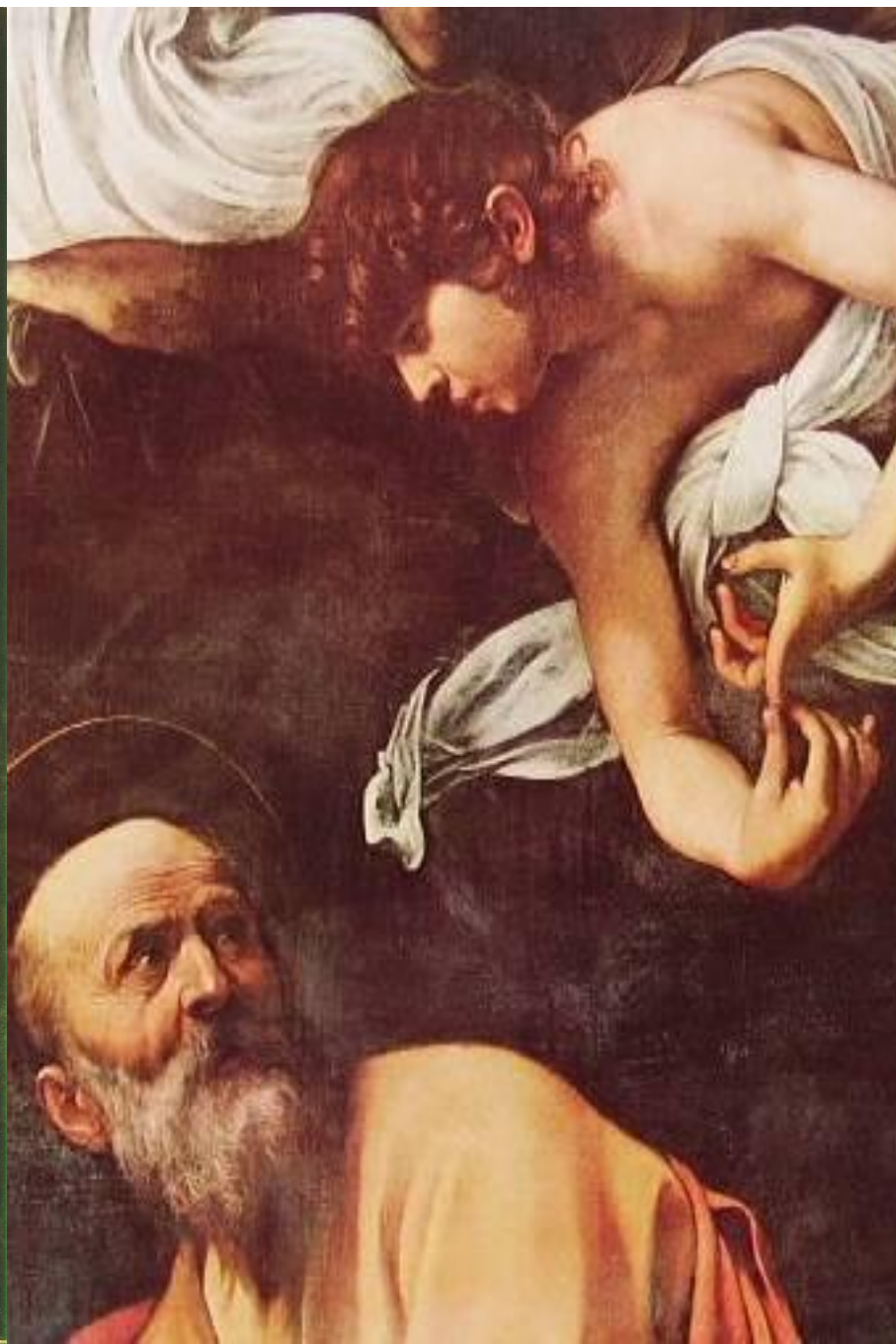
Potom vstal, **išiel ZA Eliášom** a posluhoval mu.

Eliáš povolá Elizea pri práci, ako Ježiš učeníkov; plášť reprezentuje osobu proroka, prikrytie je gesto povolania. Po rozlúčke s rodičmi sa lúči s minulosťou, ktorú symbolicky ukončí hostinou s mäsom z dvoch volov pripravených na dreve ich jariem. Tým odchádza z rodinného klanu a vstupuje do novej etapy a skupiny, medzi prorokových synov (2 Kr 2,3), no medzi nimi sa stane prvý, keď získa dve tretiny ducha svojho učiteľa ako prvorodený syn z majetku otca (Dt 21,17)

1 Kr 19,19-21 (Elizeus)	Mt 4,18-22 (4 učeníci)
19 odtiaľ odišiel	18 Keď raz kráčal popri Galilejskom mori,
19 a našiel Elizea, Safatovho syna,	videl dvoch bratov, Šimona, ktorý sa volá Peter, a jeho brata Ondreja,
19 ako práve oral	ako spúšťajú sieť do mora; boli totiž rybármi.
19 prešiel popri ňom a hodil naň svoj plášť	19 I povedal im: "Pod'te <i>za mnou</i> a urobím z vás rybárov ľudí."
20 a Elizeus povedal: „Dovoľ, aby som pobožkal	20 Oni hneď zanechali siete a išli <i>za ním</i> .
20 svojho otca	22 Jakub Zebedejov a jeho brat Ján... zanechali loď i svojho otca
20 potom <i>pôjdem ZA</i> tebou!	
21 vstal, <i>išiel ZA Eliášom</i> a posluhoval mu.	22 a išli <i>za ním</i> .

Matúšovo evanjelium

PROLÓG (NARODENIE A ZÁCHRANA)

A) Mt 1 zodpovie otázku „*kto?*“ je Ježiš a „*ako?*“ vstupuje do sveta

B) Mt 2 zodpovie otázku „*odkiaľ?*“ prichádza Ježiš a „*kam?*“ smeruje.

I. kniha: *Syn začína ohlasovať kráľovstvo:* A. **Narácia:** začiatok služby (3-4)
B. **Reč na vrchu** / sv. Augustín kázeň na vrchu/*Sermo in Monte* (5-7)

II. kniha: *Poslanie Ježiša a jeho učeníci v Galiley:*
A. **Narácia:** cyklus deviatich zázrakov (8-9)
B. **Reč:** *Misionárska* reč (9,36-11,1)

III. kniha: *Opozícia voči Ježišovi zo strany Izraela*
A. **Narácia:** Kontroverzie Ježiša s Izraelom (11,2-12,50)
B. **Reč** v *podobenstvách* (13,1-53)

IV. kniha: *Mesiáš utvára svoju Cirkev (prvotinu kráľovstva) a predpovedá svoje utrpenie :*
A. **Narácia:** Putujúci Ježiš pripravuje Cirkev skutkami (13,54-17,27)
B. **Reč:** *Cirkevná (ekleziologická)* reč (18,1-19,1)

V. kniha: *Mesiáš a jeho Cirkev na ceste k utrpeniu:*
A. **Narácia:** Ježiš vedie učeníkov ku krížu a mátie nepriateľov (19-23)
B. **Reč:** *Eschatologická* reč (24-25)

KLIMAX (SMRŤ A ZMŔTVYCHVSTANIE):

A) od stredy do štvrtka noci (26,1-75)

B) od piatku rána do soboty (27,1-66)

C) od soboty do konca vekov (28,1-20)

*Trojčlenné delenie Matúšovho evanjelia
odvodené od **4,17 a 16,21***

1,1–4,16:

4,17–16,20:

4,17: *Od tej chvíle začal Ježiš hlásat'*:

"Robte pokánie, lebo sa priblížilo nebeské kráľovstvo."

16,21–28,20:

16,21: *Od tej chvíle začal Ježiš vyjavovať*
svojim učeníkom, že musí ísť do Jeruzalema...

Autorstvo: Matúš je ideálny autor, resp. autor prvého evanjelia, je žid píšuci kresťanom zo židovstva, v období r. **80-90** po Kr., pravdepodobne v sýrskej **Antiochii**. Podľa biskupa Papiáša z Hierapolisu (okolo r. 130) bolo evanjelium napísané mýtnikom „*Matúšom, ktorý zostavil Ježišove výroky (gr. logia) v hebrejskom jazyku (t.j. v aramejčine) a každý preložil ako najlepšie vedel*“ (Euzébius, *Historia ecclesiastica* 3.39.16). O tomto údaji sa dnes pochybuje, nakoľko celkový obsah evanjelia, ktorým nie sú len výroky, ale aj dobrý grécky štýl evanjelia a silná závislosť od Markovho evanjelia (nepriameho svedka) odporuje domnienke, že sa jedná o preklad aramejského diela.

Miesto vzniku: Ak sa aj pripustí silný vplyv osoby Matúša v Antiochijskej cirkvi pri zrode evanjelia, tak redakčná úprava evanjelia je pravdepodobne od neznámeho židokresťana druhej generácie, ktorý pozná dôverne ranú židovskú teológiu rozvíjanú v r. 75-90 pri akadémii v Jamnii pod vedením rabína Jochana Ben Zakaia. Autor (budeme ho označovať Matúš) má výnimočný záujem predstaviť učenie Ježiša ako veľkého učiteľa v ucelených piatich rečiach a jeho skutky v naráciach. Ježiš *didaskalos* (učiteľ) koná taktiež veľké skutky. V Matúšovom evanjeliu máme najviac narácií o Ježišových zázrakoch v počte 19 a u Marka 18 zázrakov.

Jednota a neporušenosť diela: Vážne sa neuvažuje o viacerých autoroch či dodatkoch k pôvodnému dielu.

Z *gramatického-syntaktického hľadiska* používa Matúš vo svojom spise pri opise minulých dejov biblický čas tzv. **aorist**, nepoužíva historický prízent ako Marek, ďalej používa ustálené väzby napr. na oddelenie literárnych celkov (porov. Mt 7,28; 11,1; 13,53; 19,1; 26,1).

- Mt evanjelium vedie medzi spismi Nového zákona vo využívaní príslovky času **tote** (*vtedy*), ktorá je obdobou aramejského **bedayin**. Z jej celkových **160** výskytov v NZ má **91 výskytov Matúš**, kde má príslovka niekedy silný teologický význam.
- Oproti iným synoptikom má až **15 ustálených väzieb**, ktoré používa, Marek má len 3 a Lukáš iba 2. Matúš má v obľube paralelizmus, známy v hebrejskej poézii (porov. Mt 7,24-27).
- Používa chiazmus (porov. Mt 16,25). Numerické zoskupenia robia z Matúša evanjelistu, ktorý má v obľube **čísla**, ktoré majú v semitských jazykoch svoju numerickú hodnotu (najmä číslo 14, 7, 3 a 2).

Teológia Matúšovho evanjelia

Kristológia

Uprostred evanjelia dochádza k božskému zjaveniu Ježiša - Mesiáša, Syna živého Boha (Mt 16,13-20).

Boží Syn a *Syn človeka* sú hlavné motívy v celom evanjeliu, ***Emanuel*** na začiatku (1,22) a na konci (28,20 *Ja som s vami*).

V rozprávaní o detstve a v Horskej reči sú implicitné paralely Ježiša s **Mojžišom**.

Dávidovské paralely vystupujú do popredia v rodokmeni a v posledných dňoch Ježišovho života. Taktiež zaznieva téma Ježiša ako božskej **Múdrosti** (11,19.27).

Na konci sa Syn spomína spolu s Otcom a Duchom Svätým v krstnej formule. Ježiš ako nový Mojžiš ponúka nový iniciačný obrad: *krst* miesto obriezky a *všetko, čo prikázal* Ježiš vystrieda Mojžišove prikázania (28,16-20)

Ekleziológia

Evanjelium odráža život matúšovskej komunity. Zvlášť sa hovorí o založení **Cirkvi** (16,18-19) a požiadavkách pre život komunity (Mt 18, kde sa spomína 2-krát cirkev).

Nebeské kráľovstvo (u Mt väčšinou nahrádza „Božie kráľovstvo“) je komplexný pojem, zahrňujúci dejiny spásy aj eschatologické završenie.

Cirkev má v nebeskom kráľovstve významnú rolu ako **miesto, kde sa Ježiš vyznáva ako Pán**. V 21,43 je Božie kráľovstvo vzaté neveriacim židovským autoritám a dané ľudu, ktorý prinesie ovocie – tým národom je Cirkev – **zo židov a pohanov**.

Z Dvanástich apoštolov vyniká **Peter** (v zvláštnych Mt scénach), ktorý má v Cirkvi funkciu skaly, na ktorej je Cirkev vybudovaná. Rovnako veľké reči so zásadami pre učeníkov sú pravidlá pre život Cirkvi.

Eschatológia

Ježišov príchod znamená rozhodujúcu zmenu času, ako je naznačené už v rozprávaní o detstve znamením *hviezdy*. Tento eschatol. motív ako inklúzia zaznieva tiež pri Ježišovej smrti (*zemetrasenie*, povstanie mŕtvych z hrobov, ich zjavenie v Jeruzalame) a pri vzkriesení (*zemetrasenie*, anjel zostupuje, aby otvoril hrob). V Mt morálke sú najnáročnejšie požiadavky znamením eschatologickej doby. Eschatologická reč (Mt 24– 25) je dlhšia než u Mk a končí podobenstvom o poslednom súde. Ježišovo zjavenie na konci evanjelia v Mt 28,16-20 pripomína Danielovo videnie konečného víťazstva v Dn 7,13-14 a zaslúbenie Ježišovej prítomnosti do konca časov nám dáva účasť na víťazstve Syna človeka. Záver Mt v 28,16-20 je *anticipovaná parúzia* Ježiša v plnej sláve.

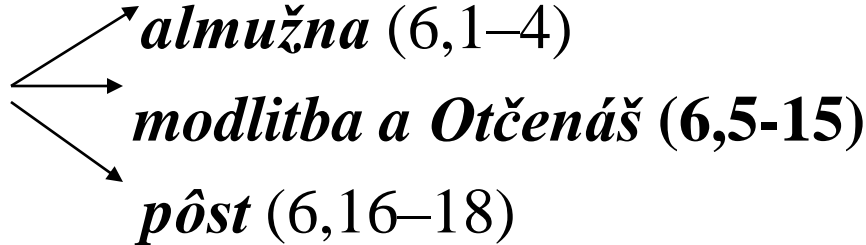
Štruktúra Reči na vrchu

I) *situácia* (5,1-2)

II) **všeobecný úvod** (5,3-16)

III) *úvod do osobitných noriem* (5, 17-20)

IV) *vzt'ah k blížnemu* (5, 21-48)

V) **VZŤAH K BOHU**

- almužna* (6,1-4)
- modlitba a Otčenáš* (6,5-15)
- pôst* (6,16-18)

VI) *vzt'ah k veciam; "súdiť", "dávať"* (6, 19-7,11)

VII) *záver pre osobitné normy* (7,12)

VIII) **všeobecný záver** (7, 13-27)

IX) *situácia* (7,28-8,1)

Blahoslavenstvá - makarizmy

Mt 5,3-12 je tzv. *zoznam, výpočet* (elencus) *makarizmov*, výrokov, podobný SZ zoznamom v žalmoch alebo múdroslovnej literatúre. Je to najkoncentrovanejší zoznam *makarizmov* vôbec v NZ.

Osem blahoslavenstiev vo vv. 3-10 sa skladá z troch **kauzálné** prepojených častí:

- prehlásenie *blahoslavení*, ako *stav šťastia*;
- charakterizovanie *postojov a situácií* podmieňujúcich *blaženosť*;
- aktuálna odmena (5,3.10) alebo odmena v budúcnosti (vv.4-9)
(*formy, spôsoby* ako Boh odmeňuje ľudí)

Osem blahoslavenstiev vyjadruje **nebeskú plnosť** (číslo 4 odkazuje na pozemskú plnosť: 4 živly, 4 svetové strany), 8 je nebeská plnosť (4x2); číslo 12 je eschatologická plnosť (4x3).

Logické spojenie: 1. časť makarizmu je **dôsledok** (výsledok) – „*blahoslavení*“
2. časť je **podmienka** („*chudobní v duchu; tichí; plačúci*“...)
3. časť je **príčina** (uvedená vždy s *o/ti* – „*lebo, pretože...*“)

Príčinou *šťastnej blaženosti* nie je 2. časť (čiže *situácia a postoj*), ale Boží aktuálny dar alebo eschatologický čin spomenutý v príčine. Ľudia, čo zaujímajú isté postoje, sú pripravení a môžu už teraz byť zasiahnutí Božím

Podobenstvo (prostriedok Ježišovho zvestovania)

Priekopníkom v štúdiu podobenstiev bol nemecký učenec Adolf **Jülicher** s dielom *Die Gleichnisreden Jesu I, II* (1888, 1899). Rozlišoval medzi ***metaforou*** (púha ozdoba reči) a ***alegóriou*** – ***rozvinutá metafora*** (umelý príbeh, plný tajomných narážok a skrytých významov).

Podobenstvo je podľa Jülichera ***rozvinuté prirovnanie*** bez skrytých významov. Príbeh o skutočnosti z prírody, resp. bežného života (***sejba zrna***) a duchovná aktivita (***ohlasovanie slova***) mali čosi spoločné, tzv. ***tertium comparationis***. Od jeho hľadania sa dnes upúšťá...

Paul Ricouer v diele *Biblical Hermeneutics*, definoval ***metaforu na úrovni celej vety*** spúšťajúcu metaforický proces, ktorý rozbíja bežný pohľad a ponúka nový.

Je to celok, ktorý svojimi vzťahmi a napätím ponúka určitý pohľad, či postup, ktorým musí prejsť čitateľ, aby začal vidieť svet nanovo.

Podobenstvo

- **Podobenstvo** –gr. *parabolé* (**parabolh**,) je **metafora** alebo **prirovnanie** prevzaté z **prírody** alebo z **bežného života**, ktoré upúta poslucháča svojou živosťou a zvláštnosťou, a ponechá jeho myseľ v takej miere pochybnosti o jeho presnom použití, aby ho povzbudil k aktívnemu premýšľaniu (*C.H. Dodd, The Parables of the Kingdom, New York 1961, 5*).
- **Podobenstvo** je **fiktívne rozprávanie**, použité vo **funkcii dialogicko-argumentatívnej stratégie**, ktorá pozostáva z dvoch krokov: **1.** na základe vnútornej logiky privádza poslucháča k určitému **hodnoteniu** (porov. v 2 Sam 12,1-14: *Muž, ktorý to urobil, je synom smrti!* - v. 5.); **2.** toto hodnotenie sa potom na základe analogickej štruktúry **prenáša na skutočnosť**, ktorú má na mysli rozprávač.
- **Je tu vzťah medzi udalosťami v príbehu a v skutočnosti $A : B = A' : B'$** (na pozadí 2 Sam 12,1-14: *Dávid sice neukradol ovcu, ale choval sa k Uriášovi tak grobiansky ako boháč k chudákovi*)

Charakteristiky podobenstiev

Podobenstvá sú príbehy, ktoré sú rozprávané, čím sa líšia od príbehov, ktoré majú byť čítané. Ako u čitateľov, tak aj u poslucháčov je treba udržať pozornosť.

Ježišove podobenstvá obsahujú isté prvky rozprávačského umenia:

- **Nečakaný obrat:** nájdeme ho napr. v podobenstve o márnotratom synovi (Lk 15,11-32). Stratený syn sa nečakane vrátil späť do otcovského domu.
- **Opakovanie:** je typickým rysom podobenstva o zlých vinohradníkoch (Lk 20,9-16) alebo o pánovi vinice (Mt 20,1-16).
- **Stručnosť:** rozprávanie obsahuje málo detailov. Tým vzniká priestor pre predstavivosť poslucháčov.
- **Priama reč:** zápleтка podobenstva často vyjde najavo cez priamu reč. V podobenstve o neústupčivej vdove (Lk 18,1-8) je to reč vdovy i monológ sudcu.
- **Farbistý jazyk:** jazyk musí oslovovať, preto je treba, aby bol konkrétny, farbistý a až hyperbolický. Predpokladá sa, že nebude vždy braný doslova. V podob. o nemilosrdnom sluhovi (Mt 18,21-35) je nepredstaviteľná suma desať tisíc talentov (predstavuje sa ňou neobmedzenosť Božieho odpustenia) a nutnosť 77-krát odpustiť je zámerné zveličenie Ježiša s odkazom na pomstu Lamecha (Gn 4,24).

Podobenstvá v Mt podľa témy

- 1) Podobenstvá o začiatku:** o rozsieváčovi (Mt 13,3-9), horčičnom zrnku (Mt 13,31-32), o kvase (Mt 13,33), o kúkoli a pšenici (Mt 13,36-40)
- 2) Podobenstvá o konci (o súde):** o zlých vinohradníkoch (Mt 21,33-46), o vyrovnaní sa s protivníkom (Mt 5,25), o zlodejovi v noci (Mt 24,43n), o vernom a zlom sluhovi (Mt 24,45-51), o talentoch (Mt 25,14-30), o nemilosrdnom služobníkovi (Mt 18,23-35), o desiatich pannách (Mt 25,1-13), o poslednom súde (Mt 25,32-36) hoci literárne to nie je podobenstvo; o veľkej hostine (Mt 22,1-10: v prvej časti o povolaní, o pozvaní, a v druhej časti, keď kráľ spozoruje muža bez náležitých šiat, je nastolená tematika súdu)
- 3) Podobenstvo o stratených a znovunájdeneých:** o stratenej a nájdenej ovci (Mt 18,12-14)
- 4) Podobenstvá o povolaní:** o veľkej hostine (Mt 22,1-13), o najímaní robotníkov (Mt 20,1-16), o dvoch synoch (Mt 21,28-32), o pokladu ukrytom na poli (Mt 13,44) a o perle (Mt 13,45-46)
- 5) Ostatné podobenstvá:** o deťoch na ulici (Mt 11,16-19), o návrate zlého ducha (Mt 12,43-45) a o silákovi (Mt 12,28-30)

Mt 13: Nové podobenstvá

Podobenstvá, ktoré kladú dôraz:

- **cennosť** neb. kráľovstva (Podobenstvo o poklade, perle 13, 44-46)

- na súžitie dobra so zlom a konečné **oddelenie zlého od dobrého**

- Podob. o pšenici a „kúkoli“ *zizanion* – mätonoh vábivý (13,24-30.36-43)

Podobenstvá u Matúša

- **Učenie:**
  - 100% nasadenie
  - Vlož svoju vieru do aktivity!
  - Bud' ako Boh (***Boh Ti odpustil, odpust' aj Ty***)
- **Posledný súd (*so silnou črtou prísnosti*):**
  - Oddelenie dobrého od zlého
  - Založený nie na slovách, ale na skutkoch (*kde **zlé skutky, nedostatok predvídavosti a lenivosť** človeku osudovo škodia*)
  - Odpustenie, služba, láska, skutky milosrdenstva

Tri malé a tri veľké podobenstvá v eschatologickej reči *Mt 24-25*

Reč o posledných veciach (24,1-36)

Tri malé podobenstvá o bdelosti (24,37-44)

A) **O vernom a zlom správcovi** (24,45-51) –

o bedlivosti, ktorá nepočíta s parúziou

B) **O múdrych a hlúpych pannách** (25,1-13)

o bedlivosti, ktorá nepočíta so zdržaním

C) **O talentoch** (25,14-30) – *o bedlivosti,*

ktorá aktívne vyplňa zdržanie

Scéna o poslednom súde (25,31-46)

Podobenstvo o pannách (Mt 25,1-13)

pri rozbere aj iných podobenstiev pomôže určenie troch kategórií:

- 1) **Vnútorne vzťahy** v troch scénach podobenstva: *príprava* sprievodu; *príchod* ženícha uprostred noci; *vstup* so ženíchom (Ježišom?) do domu.
- 2) **Úlohy**: *Ženích* je rola mimo čitateľa. Najprv je dočasne neprítomný, absentuje úplne nevesta, jej úlohu prevezmú družice; do sály domu sa dá vojsť iba so ženíchom.
  - *Družice* - úloha pre čitateľa, spočíva v **čakaní a vítaní** ženícha; ich spánok je nedostatok bdelosti najmä u hlúpych (nerátali s oneskoreným príchodom), *lampy* sú rekvizity na *olej*, jeho *dostatok* prezrádza ochotu čakať, no nedá sa oň podeliť (každý má mať olej: *skutky?*).
  - *Obchodníci*, za ktorými v kritickej chvíli odbehli hlúpe panny po olej, museli otvoriť obchod aj v noci.

3) Významové protiklady

- *V postupnosti* príbehu stoja proti sebe
  - očakávať – dočkať sa
  - prichádzať – vyjsť naproti
- *Počas celého príbehu* stoja proti sebe:
  - rozumné panny – hlúpe panny**
  - k obom skupinám sa priradujú postupne:*
    - mať olej - nemať olej
    - byť pri príchode ženícha - byť mimo
    - vojsť na svadbu - nájsť zatvorené dvere

Synoptické porovnanie: **Matúš 16,13-20**

(najdiskutovanejší text Nového zákona)

¹³ Keď potom Ježiš prišiel do okolia

Cézarey Filipovej, pýtal sa svojich učeníkov:

Za koho pokladajú ľudia **Syna človeka**?

¹⁴ Oni vraveli: Jedni za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša a iní za **Jeremiáša** alebo za jedného z prorokov.

¹⁵ Povedal im: A vy, čo hovoríte, kto som?

¹⁶ Odpovedal **Šimon** Peter a hovoril:

„Ty si Mesiáš, **Syn živého Boha**“.

Ježiš mu povedal: „Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo ti to nezjavilo telo a krv, ale môj Otec, ktorý je na nebesiach.

¹⁸ **A ja ti hovorím: Ty si Peter a na tejto skale postavím svoju Cirkev a pekelné brány ju nepremôžu.**

¹⁹ **Tebe dám kľúče od nebeského kráľovstva: čo zviažeš na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažeš na zemi, bude rozviazané v nebi.“**

²⁰ Vtedy **prikázal učeníkom**, aby nikomu nerozprávali, že on je **Mesiáš**.

Marek 8,27-30

²⁷ Ježiš vyšiel so svojimi učeníkmi do dedín okolo Cézarey Filipovej. Cestou sa pýtal svojich učeníkov: „Za koho ma pokladajú ľudia?“

²⁸ Oni mu odpovedali: „Za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša a iní _____ za jedného z prorokov.“

²⁹ Opýtal sa ich: A vy, čo hovoríte, kto som?

Odpovedal _____ Peter a hovoril:

„Ty si Mesiáš“.

³⁰ Ale on ich prísne napomenul, aby o ňom nikomu nehovorili.

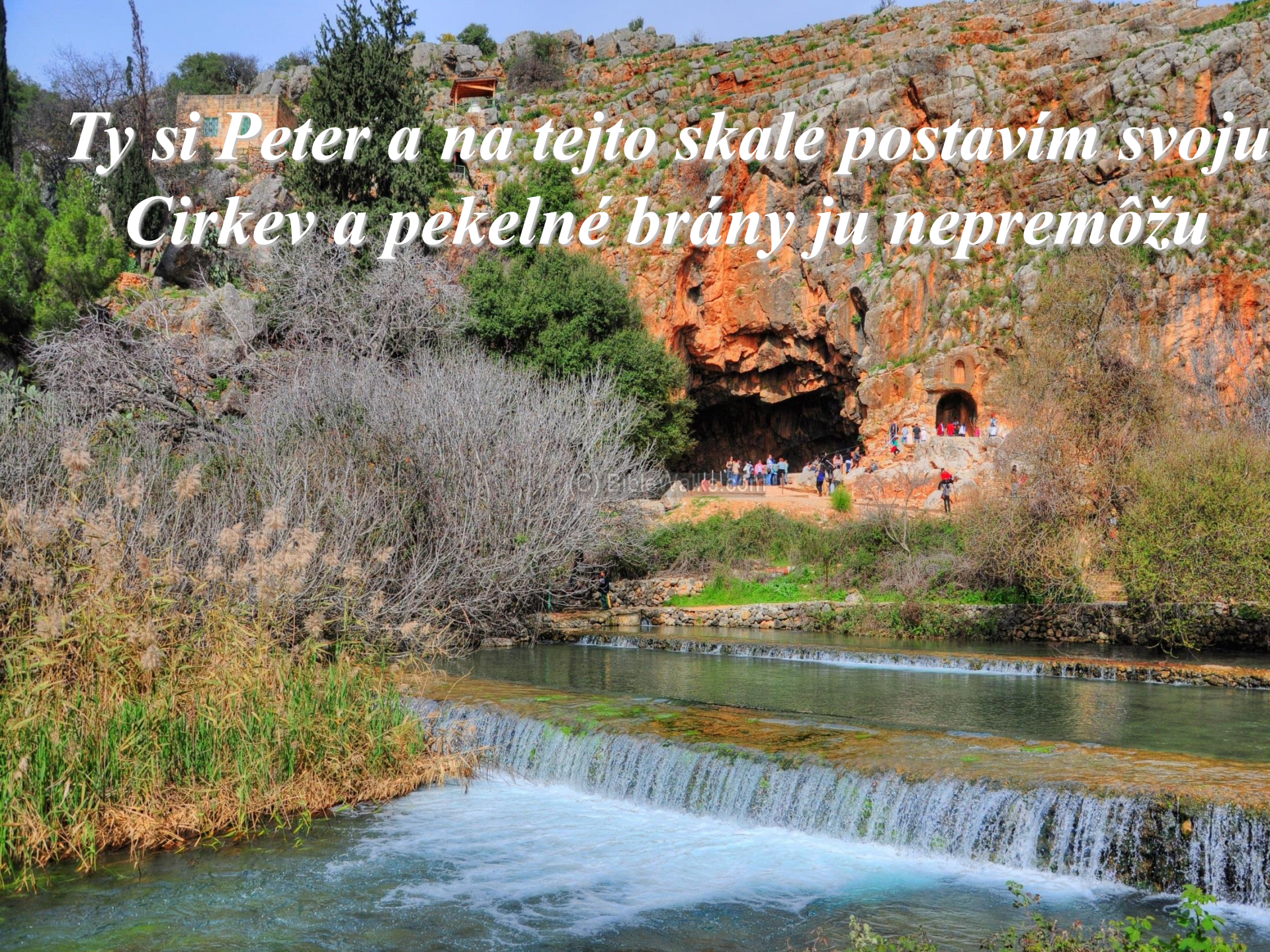

**Miesto vyznania: Cézarea Filipova na sever od Galilejského mora (okolo 45 km),
skala poblíž rieky Jordán, ktorý pramení pod úpäťm Hermonu
(všimnite si *skalú* a *bránu* do Panovho chrámu)**

*Ty si Peter a na tejto skale postavím svoju
Cirkev a pekelné brány ju nepremôžu*

Úryvok Mt 16,13-18 pozostáva z:

- (1) uvedenia scény a *otázky* Ježiša o mienke ľudí o ňom (v. 13);
- (2) **odpoveď** na prvú otázku (v. 14);
- (3) tá istá *otázka* položená učeníkom (v. 15);
- (4) Petrova **odpoveď** na druhú otázku (v. 16);
- (5) Ježišovo potvrdenie jeho odpovede (v. 17);
- (6) poverenie Petra, pozostávajúce z
  - (a) výroku o Cirkvi (v. 18) a
  - (b) authority kľúčov (v. 19);
- (7) príkaz mlčať o Mesiášovi (v. 20).

Názor ľudí (v.14) – *Ježiš je prorok konca časov*

Ľudia majú nejednotnú mienku o Ježišovi.

Spoločným prvkom Jána Krstiteľa, Eliáša, Jeremiáša a jedného z prorokov je ich zjavenie na konci časov v pozícii predchodcu alebo doprevádzajúcej osoby.

Niektorí mysleli, že Ježiš bol zmŕtvychvstalý Ján Krstiteľ, sťatý Herodesom Antipasom (Herodes hovoril: *To je Ján Krstiteľ. Vstal z mŕtvych, a preto v ňom pôsobí zázračná moc Mt 14,2*).

Syn človeka (*Mt 16,13*)

Titul Syn človeka (*Dan 7,14*) používal Ježiš pravidelne.

V Matúšovom evanjeliu zaznie až 29-krát.

Trojité význam :

- *človek Ježiš v činnosti* (16,13),
- Ježiš ako *trpiaci služobník* (17,22)
- *slávny sudca v posledný deň* (16,28; Dan 7,14).

Mesiáš (hebr. mašiach, aram. mešicha)

Titul *Kristus* je gréckeho pôvodu (Christos) a podobne ako hebrejský výraz *Mašiach* (aram. *Mešicha*), čiže Mesiáš označuje **Pomazaného kráľa!**

Prvý raz uvedie tento titul Ježiša v priamej reči práve apoštol Peter.

K titulu *Kristus* je veľmi blízky titul Ježiša: *Syn Dávidov*.

Klíčové slova identity Ježiša a Petra

Ježiš, **Syn** člověka je:

„Ty si **Mesiáš**, **Syn** živého **Boha**“ (*Mt 16,16*)

Šimon, **syn** Jonášov (*Mt 16,17-18*)

„**Ty si Peter** (aram. *kefa*, gr. **Petros**),

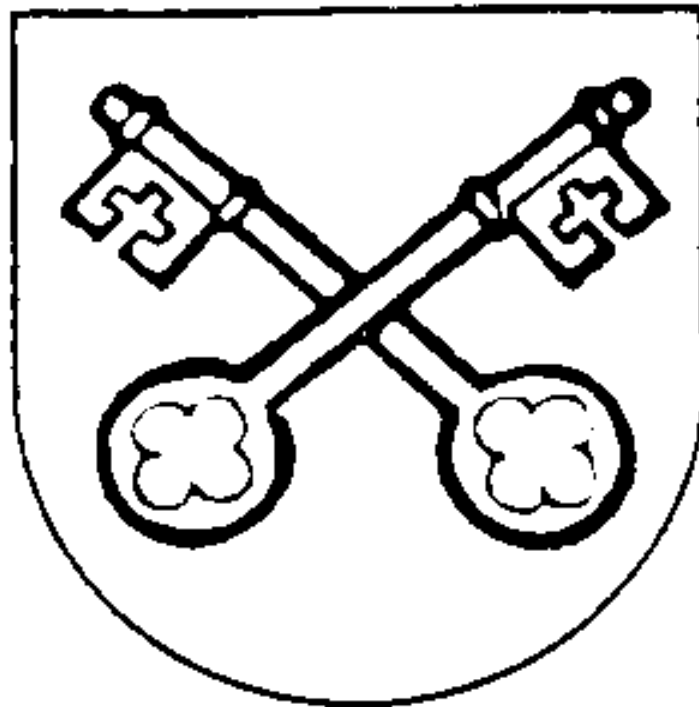
a na tejto skale (aram. *kefa*, gr. **petra**)

postavím svoju Cirkev (aram. *keništá* gr. *ekklesia*)

Kľúče nebeského kráľovstva.

symbol authority a moci nad niečím...

“Bol som mŕtvy, a hľa, žijem na veky vekov a mám kľúče od smrti a podsvetia” (Zjv 1,18)

Moc *zväzovania*

V rabínskych spisoch sa takáto autorita týka:

- (1) *rozhodovania*, čo je dovolené a čo zakázané podľa Ježišovho učenia a
- (2) autority *vpustiť* alebo *vylúčiť* niekoho zo spoločenstva. Jedna autorita implikuje druhú.

Peter je **strážca a ručiteľ** tradície Ježišovho učenia:

- ktoré obsahuje **morálne učenie** Ježiša

ako spoľahlivý výklad Zákona

- a tiež *pravdu o jedinečnej pozícii Ježiša* pri sprostredkovaní *spásy*.

Kľúč k celému Mt evanjeliu Mt 28,16-20

(predčasný príchod oslaveného Krista a výzva Cirkvi)

¹⁶ Jedenásti učeníci odišli do Galiley na vrch, kam im Ježiš rozkázal. ¹⁷ Keď ho uvideli, klaňali sa mu, no niektorí pochybovali. ¹⁸ Ježiš pristúpil k nim a povedal im:

„Bola mi daná **všetka** moc na **nebi i na zemi** (*Dan 7,14*)

¹⁹ Chod'te teda, urobte zo **všetkých** národov mojich učeníkov a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého ²⁰ a naučte ich zachovávať **všetko**, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami (*1,23; 18,20*) po **všetky** dni až do skončenia **sveta**."

A UČENÍCI: vv. 16-17

B Ježiš: v. 18

C **národy** vv. 19-20a (univerzalizmus v štyroch slovách: *všetko/y*)

B' Ježiš: v. 20b (*Ježiš ako Mojžiš: nový obrad a nové príkazy*)

A' UČENÍCI: v. 20b

